

Ústavní soud

Joštova 8

660 83 Brno

K Sp. zn.: **Pl. ÚS 30/25**

Navrhovatelé: skupina senátorů Senátu Parlamentu České republiky,
zastoupená JUDr. Janem Malým, Ph.D., advokátem, se sídlem
Moravské náměstí 754/13, 602 00 Brno

Účastníci řízení: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
Senát Parlamentu České republiky

Vedlejší účastníci: JUDr. Stanislav Křeček, veřejný ochránce práv
JUDr. Vít Alexander Schorm, zástupce ochránce práv dětí

Amicus curiae podávají:

1. **Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, z. s.,**
IČ: 26620553
se sídlem: Lublaňská 57/5, 120 00 Praha 2
www.migracnikonsorcium.cz
(dále jen “Konsorcium”)
2. **META, o. p. s. – Podpora příležitostí ve vzdělávání**
IČ: 26982633
se sídlem: Žerotínova 1124/35, Žižkov, 130 00 Praha 3
www.meta-ops.cz
(dále jen “META”)

návrh na zrušení ustanovení § 2 odst. 5 a 6 zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

Vyjádření k projednávané věci sp. zn. Pl. ÚS 30/25 (amicus curiae brief)

datovou schránkou

Přílohy: dle textu

I.

Dovolujeme si Ústavnímu soudu předložit formou *amicus curiae* informace o realizaci tzv. zvláštních zápisů v Praze, které jsme získali v rámci naší činnosti. Máme za to, že tyto poznatky mohou soudu napomoci při posouzení ústavnosti napadených ustanovení. Současně sdělujeme, že se ztotožňujeme s návrhem navrhovatelů a vyjádřením vedlejších účastníků (veřejného ochránce práv a zástupce ochránce práv dětí) a podporujeme jejich právní argumentaci.

Prohlašujeme, že nemáme žádné vazby na účastníky ani vedlejší účastníky řízení a nemáme na výsledek řízení přímý materiální zájem.

Konsorcium je nevládní organizace, která působí jako střešní organizace a sdružuje 22 nevládních organizací (20 členských organizací a 2 pozorovatelské organizace). Společně s členskými organizacemi hájíme práva cizinců v České republice. Usilujeme o nastavení spravedlivých podmínek, za kterých budou cizinci a cizinky žít plnohodnotný život. Členské organizace, které zastřešujeme, zajišťují migrantům humanitární pomoc, poskytují právní a sociální poradenství nebo pořádají vzdělávací akce posilující mezikulturní dialog. V Konsorciu koordinujeme spolupráci mezi našimi členskými organizacemi a snažíme se propojovat ostatní aktéry migrace a integrace. Naším posláním je advokační práce založená na datech a zkušenostech členských organizací, od kterých získáváme podněty a argumenty pro komunikaci s tvůrci politik.

META je nevládní organizace, která je členskou organizací Konsorcia. Děti a mládež s odlišným mateřským jazykem a jejich rodiče podporuje v orientaci v českém školství a v začleňování do vzdělávání. Rodičům nabízí poradenství a informační podporu, dětem a mládeži kurzy češtiny jako druhého jazyka a doučování. Pedagogům a školám poskytuje poradenství a metodickou podporu při vzdělávání dětí s nulovou či omezenou znalostí češtiny. Navrhuje a prosazuje systémové změny v oblasti začleňování cizinců do vzdělávacího systému a podpory vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem s cílem snižovat nerovnosti ve vzdělávání, zajistit rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání pro všechny děti bez rozdílu a podpořit plný rozvoj potenciálu všech dětí.

II.

V rámci zákona č. 106/1999 Sb. (dále jen „INFZ“) jsme se obrátili na Magistrát hl. m. Prahy s žádostí o informaci, které školy na území hl. m. Prahy realizovaly pro školní rok 2025/2026 zvláštní zápisy do 1. tříd dle § 2 odst. 5 a 6 zákona č. 67/2022 Sb. Následně jsme oslovili příslušné městské části s žádostí o informaci o počtu přihlášek, rozhodnutí o přijetí/nepřijetí a údaje o následném umístění nepřijatých dětí (včetně cílové školy).

Níže uvádíme syntézu z odpovědí dle INFZ (všechny odpovědi včetně úplné tabulky dat jsou součástí přílohy).

- Takzvané zvláštní zápisy do první třídy proběhly na území hlavního města Prahy v 16 školách. Tento poměrně nízký počet podle nás souvisí se dvěma faktory: zaprvé školy samy nepovažují dodatečné zápisy za účelné vzhledem k deklarovanému cíli právní úpravy, kterým má být údajné „rovnoměrné rozmísťování ukrajinských dětí do prvních tříd“ (dle odůvodnění pozměňovacího návrhu). Zadruhé počet škol dle nás redikuje i metodické usměrnění ze

strany MŠMT, které správně upozorňuje na organizační a administrativní náročnost zvláštního zápisu.

- V rámci zvláštního zápisu bylo podáno 114 přihlášek, ve 38 případech bylo vydáno rozhodnutí o nepřijetí, tedy 1/3 dětí nebyla v rámci zvláštního zápisu do školy přijata. Důvodem je zřejmě naplnění kapacit v prvním („standardním“) kole zápisu.

Naplnění kapacity v prvním („standardním“) kole zápisu přitom v praxi znamená, že ukrajinské děti s dočasnou ochranou, které byly fakticky vyloučeny z možnosti se tohoto prvního kola vůbec účastnit, se nemohou ucházet o přijetí do své spádové školy. Na rozdíl od ostatních dětí tak nemohly uplatnit svůj nárok být posuzovány podle stejných kritérií jako ostatní uchazeči. Pokud by se děti s dočasnou ochranou mohly do prvního kola zápisu hlásit za rovných podmínek a teprve následně by se ukázalo, že kapacita školy nepostačuje pro všechny uchazeče, musel by ředitel školy použít vůči všem dětem stejná, předem stanovená a nediskriminační kritéria (typicky transparentní losování či jiný objektivní mechanismus). Děti z Ukrajiny by v takovém případě měly alespoň srovnatelnou šanci na přijetí jako jejich vrstevníci. V praxi však byly z přístupu k některým školám vyloučeny apriori právě z důvodu své národnosti (děti s dočasnou ochranou jsou v naprosté většině případů ukrajinští státní příslušníci), což je z hlediska zásady rovnosti a zákazu diskriminace zvláště problematické.

- Zarážející je skutečnost, že pouze u 9 dětí, které nebyly přijaty, má městská část informace, zda a do jaké ZŠ byly následně tyto děti umístěny. **Ostatní úřady výslovně uvádí, že těmito informacemi nedisponují (typově odpověď MČ Praha 9), přičemž obdobný deficit přetrvává i na centrální úrovni hl. m. Prahy (viz odpověď MHMP).** Lze tedy říci, že se nevede ucelený přehled o tom, kam byly nepřijaté děti následně zařazeny. **Deklarovaný cíl „rovnoměrného rozmístění“ není ani sledován, ani aktivně řízen.**
- **Praha 9:** Zvláštní zápisy realizovalo 6 škol. Ve zvláštním zápisu bylo podáno 55 přihlášek; vydáno 23 rozhodnutí o přijetí a 27 rozhodnutí o nepřijetí. Z odpovědí vyplývá, že i přes poměrně vysoký počet přihlášek některé školy nepřijaly v rámci zvláštního zápisu žádné dítě s dočasnou ochranou (ZŠ na Balabence, ZŠ Elektra Vysočany). Důvodem jsou zřejmě naplnění kapacity v prvním („standardním“) kole zápisu (viz výše).
- **Praha 22:** Zvláštní zápisy realizovaly dvě školy. ZŠ U Oboru v rámci zvláštního zápisu nepřijala žádné dítě, i když celkem bylo 9 přihlášených dětí. Všechny tyto děti byly následně zapsány do ZŠ Jandusů, která již sama v rámci zvláštního zápisu přijala 11 dětí s dočasnou ochranou. I zde lze tedy hovořit o tom, že zvláštní zápis nevedl k rovnoměrnému rozmísťování dětí, naopak spíše ke koncentraci v jedné škole.

Rádi bychom zdůraznili, že v rámci výše uvedeného nijak nehodnotíme zmiňované školy ani kvalitu vzdělávání, která je na těchto školách poskytovaná žákům s dočasnou ochranou. Cílem je pouze poukázat na průběh zvláštních zápisů a rozmístění přijatých dětí s cílem upozornit na systémový a ústavní problém zákonného zakotvení zvláštních zápisů.

Přílohy:

Odpověď Magistrátu hl. m. Prahy ze dne 19.8.2025 na žádost dle INFZ (viz k bodu 2-5)

Odpověď Městské části Praha 22 ze dne 22.9.2025 na žádost dle INFZ (viz zejména bod 4)

Odpověď Městské části Praha 9 ze dne 26.9.2025 na žádost dle INFZ (viz zejména bod 4)

Odpověď Městské části Praha 14 ze dne 29.9.2025 na žádost dle INFZ s přílohou

Odpověď Městské části Praha 2 ze dne 26.9.2025 na žádost dle INFZ

Odpověď Městské části Praha Zličín ze dne 30.9.2025 na žádost dle INFZ

Interní přehledová tabulka zpracovaná META

III.

Data z praxe v hl. m. Praze dle našeho názoru ukazují, že většinou byly přijímány děti, které by (i při standardním načasování a bez paralelních bariér) byly s vysokou mírou pravděpodobnosti přijaty už v rámci řádného zápisu. Dále ze získaných informací lze dle našeho názoru vyvodit, že deklarovaný cíl právní úpravy „rovnoměrného rozmístění“ se nerealizuje. Naopak se zvyšuje riziko faktické segregace těchto dětí. V jedné městské části došlo ke koncentraci přijetí do jedné školy, zatímco druhá škola nepřijala žádné. Chybí i přehled o následném umísťování dětí nepřijatých ve zvláštním zápisu a zřejmě i subjekt, který by toto případné umísťování systematicky koordinoval.

IV.

Upozorňujeme, že odkládání přijímání ukrajinských dětí s dočasnou ochranou do samostatného pozdního termínu prohlubuje sociální exkluzi. Běžné zápisy do prvních tříd se budou nově konat v termínu od 15. 1. do 15. 2. (§ 36 odst. 4 školského zákona). Avšak zvláštní zápisy by mohly probíhat až v termínu od 1. června do 15. července (§ 2 odst. 5 z. č. 67/2022 Sb.), tedy pět až šest měsíců poté. Bude tedy nepochybně docházet k situacím, kdy děti, jejichž vrstevníci a kamarádi půjdou k zápisu do školy „spolu“, musí čekat i několik měsíců s nejistotou výsledku. Může to vést k jejich vyčlenění z kolektivu a posílení nežádoucího pocitu „jinakosti“. O to důležitější je, aby zápis probíhal společně a v atmosféře přijetí, kde jsou odlišnosti vnímány jako běžná součást třídy/společnosti, ne jako důvod k oddělení.

V.

Argument, že zvláštní zápisy umožní rovnoměrné rozvržení žáků s odlišným mateřským jazykem, je chybný i z toho pohledu, že zvláštní zápisy se vztahují pouze na děti s dočasnou ochranou/zvláštním dlouhodobým pobytem (tedy fakticky na ukrajinské děti), ale nevztahují se na jiné cizince (včetně ukrajinských dětí s jiným typem pobytového statusu). Současně se zvláštní zápisy mohou týkat i ukr. dětí s dočasnou ochranou (uprchlíků), které jsou v ČR od roku 2022, třeba prošly i českým předškolním vzděláváním a ovládají český jazyk na velmi dobré úrovni. I tyto děti však mohou být vyčleněny z běžného zápisu.

Aniž by bylo dotčeno výše uvedené, máme za to, že existují méně omezující a efektivnější prostředky, které nevyčleňují ukrajinské děti ze společného zápisového režimu, přitom by mohly přispět k deklarovanému záměru „rovnoměrného rozmístění“. Zřizovatelé mohou využívat například různé formy "předzápisů" pro všechny děti, které se obejdou bez zvláštní legislativní úpravy. **Ty se přitom nevztahují diskriminačně pouze na jednu skupinu dětí a na rozdíl od zvláštních zápisů mohou reálně pomoci předcházet segregaci;** umožňují včas zmapovat potřeby jednotlivých škol a dětí i včas zajistit a realizovat odpovídající úroveň podpory a komunikace s rodiči budoucích žáků.

VI.

S ohledem na výše uvedené **plně podporujeme návrh navrhovatelů, aby Ústavní soud zrušil § 2 odst. 5 a 6 zákona č. 67/2022 Sb. dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů.**

Současně si dovoluujeme Ústavní soud uctivě požádat, aby vyhověl návrhu navrhovatelů na přednostní projednání této věci. Vzhledem k významu projednávané věci a tomu, že se termín běžných zápisů k povinné školní docházce nově posouvá již na měsíc leden, považujeme za zvláště důležité, aby bylo o návrhu rozhodnuto co nejdříve.

V Praze dne 20. 11. 2025

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, z. s.

Andrea Krchová, ředitelka

META, o. p. s. – Podpora příležitostí ve vzdělávání

Zuzana Papáčková, ředitelka